

реформуванні та вдосконаленні історично-прийнятної моделі підготовки бізнес-фахівців в Україні.

Перелік використаних джерел

1. Роляк А.О. Професійна підготовка вчителів у вищих навчальних закладах Данії: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / А.О. Роляк. – К., 2011. – 290 с.
2. Сбруєва А.А. Оновлена парадигма базової освіти на порозі третього тисячоліття (соціально-педагогічний аспект) / А.А. Сбруєва // Вісник Житомирського педагогічного університету. – Вип. 3, 2000. – С. 9–13.
3. Transformation of Learning in Education and Training. Key Qualifications revisited / [P. Kämäräinen, G. Attwell and A. Brown (eds)]. – Luxembourg: Office for Official Publications of European Communities, 2002. – 254 p.
4. World Conference on Higher Education. Higher Education in the Twenty-first Century. Vision and Action. [Volume III-1]. Working and Background Documents / UNESCO (ed). – Paris: UNESCO Publishing, 1998. – 141 p.
5. British Council (2010). Continuing Professional Development Framework for Teachers. Retrieved from: www.teachingenglish.org.uk

Вікторія Боденчук

студентка спеціальності «Право»,
освітній ступінь «молодший спеціаліст»,
Коледж Подільського державного аграрно-технічного університету

Науковий керівник: **Кіріка Д.В.**

к.ю.н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ВПЛИВ ПРАВОСВІДОМОСТІ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Якщо людина володіє розвиненою правосвідомістю, то чи потрібна їй інформація про закон. З такою правосвідомістю, громадянин здатний сам зрозуміти, що є законним.

Ж. Карбоньє

На етапі ствердження сучасної демократичної держави питання формування відповідної правосвідомості громадянського суспільства є, зокрема для України, доленосним. Однак в сучасному суспільстві дуже

посилюються негативні явища, які «перероджують» правосвідомості, розвиваються нігілістичні погляди та установки, пропагується правова демагогія та дилетантизм, що закономірно веде до деформації істинної правосвідомості [1].

На нашу думку, щоб побудувати незалежну Українську державу, яка має власний державний устрій, соціальні відносини та правову систему, потрібно формувати внутрішній та духовний світ людини, а саме молоді. Усі перебудови, які відбуваються в економічній сфері, зумовлюють деформовану свідомість суспільства, свавільство та бездушність у різних сферах людського життя, зокрема в середовищі молоді, що є дуже небезпечним для державної розбудови. Ми вважаємо, що сучасна молодь має чітко усвідомлювати, як особисті права і свободи, так і свої обов'язки перед суспільством, що неможливо без глибоко вираженої правосвідомості.

Для того, щоб розглянути поняття «правосвідомості», потрібно ознайомитись з поняттям «свідомості». Свідомість – це фундаментальне поняття філософії, психології, соціології, яке характеризує важливий системний компонент людської психіки. Функціонування свідомості забезпечує людині можливість створювати знання про зв'язки, відносини, закономірності об'єктивного світу, встановлювати цілі та розробляти плани, які представляють її діяльність, регулювати та контролювати емоційні, раціональні та предметно-практичні відносини з дійсністю, визначати ціннісні орієнтири свого буття та поліпшити умови свого існування.

В юридичній літературі не існує єдиного визначення правової свідомості, І. Фарбер визначає правосвідомість, як сукупність правових поглядів та почуттів, які наділені нормативним характером та включають в себе, як знання правових явищ, так і оцінку з точки зору класової справедливості, а також нові правові вимоги, які відображають економічні та політичні потреби та інтереси суспільного розвитку [2, С. 204].

О. Скаун вважає, що правосвідомість – це система ідей, уявлень, емоцій і почуттів, які виражають ставлення індивіда, групи, суспільства до чинного, минулого та бажаного права, а також до діяльності пов'язаної з правом. Ми погоджуємось з думкою, що ключовий пункт правосвідомості – це усвідомлення людьми цінностей природного права, прав і свобод людини і оцінка чинного права з погляду його відповідності загальнолюдським цінностям, що знайшли закріплення в міжнародних документах про права людини. Правосвідомість виражає не тільки ставлення індивіда до правової дійсності, а й спрямовує її певні зміни в правовому середовищі, прогнозує і моделює їх [3, С. 461–462].

В умовах формування правової, демократичної державності, правова свідомість дістає додаткові стимули для свого розвитку, становлення як однієї з найважливіших її частин. В правовій свідомості відбиваються ставлення суб'єкта до права, юридичної практики, поведінки(діяльності) інших суб'єктів правовідносин, їх оцінка. Правова свідомість має і певні специфічні риси, що дозволяє розглядати її як відносно самостійне явище, яке виконує специфічні завдання і функції. Про що слід вести мову:

1. Правосвідомість є одним з різновидів суспільної свідомості. Поряд із іншими формами суспільної свідомості їй властиво відображувати навколишній світ, однак не увесь, а лише певний його аспект – правову дійсність.

2. Носіями правосвідомості є різні суб'єкти права: особистість, громадські об'єднання, політичні партії, державні органи та їх посадові особи, юристи-практики, суспільство вцілому.

3. Об'єктом пізнання правосвідомості зазвичай є чинне право в усій багатоманітності його виявів (право, правові відносини, правова поведінка або діяльність, практика реалізації права тощо). Разом з тим вона може містити в собі оцінку права минулого (аналіз правових пам'яток, наприклад, римського права, Руської правди) або формувати уявлення про право бажане, майбутнє.

4. Правосвідомість є одним з найважливіших чинників розвитку праворозуміння. Право, яке складається об'єктивно, відповідно до існуючих, іноді досить суперечливих уявлень, підходів суспільства щодо регулювання тих чи інших суспільних відносин, не може бути досконалим. У ньому неминуче виникають певні прогалини, внутрішні суперечності.

5. Правосвідомість можна розглядати як своєрідний механізм саморегуляції поведінки (діяльності) людей. Це пояснюється її здатністю орієнтувати суб'єктів права в різних правових ситуаціях, робити правомірний вибір, приймати юридично значущі рішення щодо додержання або порушення права [4, С. 533–534].

У структурі правосвідомості суспільства науковці виділяють три елемента правосвідомості: правову ідеологію, правову психологію та правову поведінку. М. Великанова дає визначення правової психології як емпіричного, побутового рівня правової свідомості, що формується в результаті повсякденної людської практики як окремих осіб, так і соціальних груп [5, С. 143].

Т. Андрусак визначає правову ідеологію як систему правових поглядів, що базується на певних ідеологічних і наукових позиціях. Правова ідеологія формується в результаті наукового, теоретичного відображення правової дійсності, на основі узагальнення і розвитку найбільш відомих і значущих державно-правових теорій минулого і сучасності, вивчення основних закономірностей становлення, розвитку і функціонування держави і права [6, С. 87].

На думку Ю. Ведернікова, правова поведінка – це вольова сторона правосвідомості, яка являє собою процес перетворення норм права у реальну правову діяльність. У структурі поведінкової частини правосвідомості виділяють такі елементи: мотиви правової поведінки та правові установки, які є одним з найбільш складних компонентів правосвідомості [7, С. 199].

Вищерозглянуті компоненти, які складають структуру правосвідомості, взаємозалежать, впливають один на одного та існують як єдине ціле. Завдяки цьому у особистості формуються правові знання, поведінка, вона набуває здатності оцінювати норми права та співставляти їх з власними цінностями.

Філософія права передбачає здатність суб'єктів правосвідомості, обмірковуючи факти правового життя, виходити за межі суто правового підходу, осмислювати їх в контексті загальних філософських категорій світорозуміння, таких, як добро і зло, свобода і поневолення тощо. Філософсько-правова рефлексія народжується тоді, коли виникають питання про визначальні цілі, цінності і сенси буття, які визнають у своїй соціальній діяльності суб'єкти правосвідомості і правовідносин [8, С. 41–42].

На нашу думку, саме правова установка (психологічна установка щодо поведінки, врегульованої правом) свідчить про остаточне формування правосвідомості конкретної особистості на основі здобутих правових знань та власної оцінки правової дійсності. Сформована правосвідомість дає можливість особі: тлумачити зміст норм права; визначати мету видання певного нормативно-правового акта, сферу його дії та ефективності; вчиняти свої дії відповідно до приписів правових норм; використовувати у практичній діяльності правові знання, реалізовувати і захищати свої суб'єктивні права і законні інтереси; виконувати юридичні обов'язки; сприяти реалізації правових приписів; розуміти необхідність протидії правопорушенням тощо.

І ще один надзвичайно важливий момент: рівень правосвідомості далеко не завжди залежить від фаху, освіти, посади її носія. Пересічний громадянин може мати набагато вищий рівень правосвідомості, і відповідно, мати повне право активно впливати на процеси, що відбуваються в державі. Тільки це право повинно бути забезпечене та захищене самою державою [9, С. 277–278].

Отже, існує необхідність досліджувати правову свідомість тому, що вона виступає ознакою демократичної держави та фактором поваги до права. Саме

від рівня правової свідомості громадянина залежить рівень розвитку суспільства, а отже у людини формуються соціальні якості особистості, що здатні безпосередньо впливати на державотворчі процеси.

Громадяни, які знають, усвідомлюють та правильно застосовують закон, є невід'ємною запорукою існування розвиненої держави. На нашу думку, чим більша кількість наших співвітчизників буде носіями належного рівня правової свідомості та правової культури, тим більша ймовірність позитивних змін у нашому суспільстві.

Важливо, щоб держава теж створювала всі необхідні умови для підвищення рівня правової свідомості та правової культури. Проте, якщо особа сама не захоче його підвищувати, ніякого позитивного результату не буде і ніщо не зможе вплинути на неї. Все залежить тільки від людини і від її бажання жити в розвиненому, культурному суспільстві та в дійсно демократичній, правовій державі.

Перелік використаних джерел

1. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: результати соціологічного дослідження (аналітичний звіт) вересень-жовтень 2015 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/1194022-43-ukrajintsiv-vvajayut-scho-reforma-detsentralizatsiji.html>
2. Фарбер И.Е. Правосознание как форма общественного сознания / И.Е. Фарбер. – М.: Юрид. лит., 1963. – 205 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник/ Скакун О.Ф.; пер. з рос. – Х.: Консум, 2001. – 656 с.
4. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів/ за ред. М. В. Цвіка. – Х. : Право, 2009. – 584 с.
5. Великанова М.М. Теорія держави і права: навч.-метод. посіб. / М.М. Великанова, О.Ю. Великанов, І.В. Половко. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2006. – 164 с.
6. Андрусяк Т.Г. Теорія держави і права / Т.Г. Андрусяк. – Львів: Фонд «Право для України», 1997. – 267 с.
7. Ведерніков Ю.А. Теорія держави та права: навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В.С. Грекул. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 224 с.
8. Кіріка Д.В. Трансформація ідеології як філософсько-правове явище // Юридична наука та практика: виклики сучасності: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 17 вересня 2015 року. Тези наукових доповідей. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – С. 41–45.